

Karvin alustavia kehittämissuosituksia sitouttavan koulu yhteistyön kehittämisen tueksi

Sitouttavan koulu yhteistyön arviointia toteutetaan kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaisesti. Arvioinnin ensimmäisen vaiheen tulosten perusteella on laadittu suosituksia, joiden tavoitteena on tukea sitouttavan koulu yhteistyön pilottihankkeita kehittämistyön toisen vaiheen kohdentamisessa.

Arvioinnin väliraportti ja tarkennetut kehittämissuosituksat julkaistaan elokuussa 2022. Arvioinnin loppuraportti julkaistaan toukokuussa 2023.

Karvin alustavia kehittämissuosituksia sitouttavan koulu yhteistyön kehittämisen tueksi

Poissaoloihin liittyvän toimintamallin kehittäminen

- Poissaoloihin liittyvä toimintamalli tulee kytkeä osaksi koulun toiminnan kokonaisuutta ja sen jatkuva seuranta ja kehittäminen tulee olla selkeästi osa laadunhallintaa.
- Poissaoloja ehkäisevät ja kouluun kiinnittymistä tukevat käytännöt on otettava osaksi toimintamallia.
- Kouluissa tulee vahvistaa poissaoloihin liittyvien toimintamallien juurruttamista
- Opetuksen järjestäjien ja koulujen tulee arvioida systemaattisesti toimintamallia ja kehittää sitä saadun tiedon ja palautteen pohjalta.
- Poissaolojen tilastointia ja seurantaa tulee yhdenmukaistaa. Poissaolotiedon hyödyntämistä koulun hyvinvointityön ja sen resurssien suunnittelussa tulee vahvistaa.
- Toimintamalleissa on määriteltävä toimintatavat ja vastuut poissaolojen taustalla olevien syiden selvittämiseen.

Kouluun kiinnittymistä tukevat ja poissaoloja ehkäisevät käytännöt

- Kouluun kiinnittymisen ja läsnäolon tukemisen näkökulmaa tulee vahvistaa poissaoloja ehkäisevässä työssä:
 - Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen niin yhteisöön kuulumisen kuin oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta
 - Jatkuvan ryhmäytämisen vahvistaminen ja tätä tukevat yhteiset käytännöt koulussa
 - Kouluun kiinnittymisen tukeminen ja poissaolojen seuraaminen osaksi yhteisöllisen oppilashuollon vuosikelloa ja oppilashuoltosuunnitelmaa
- Huoltajat tulee ottaa vahvemmin mukaan kotiin ja koulun yhteistyön suunnitteluun sekä koulun hyvinvointia edistävän toiminnan toteuttamiseen.
- Koulujen henkilöstön osaamista poissaolojen ehkäisyyn ja puuttumiseen tulee vahvistaa.

Kohdenentut ja intensiiviset toimenpiteet

- Poissaoloihin puuttumiseen liittyvien toimintatapojen kehittämisessä tulee huomioida laajasti koulun ilmapiiriin ja yhteisöllisyyteen liittyvät toimintatavat, oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen sekä oppimisen tukeminen.
- Monialaisen yhteistyön toimintatapoja ja rooleja poissaoloihin puuttumisessa tulee määritellä ja selkeyttää.

SKY-kehittämistyöhön liittyvät suositukset

- Opetusvelvollisuuteen sitomattomien työntekijöiden työn tavoitteita ja tehtäväkuvaa tulee täsmentää
- Oman ryhmän tuntien toteutuksessa tulee huomioida tavoitteiden ja toteutustapojen kiinnittäminen osaksi koulun arkea ja opettajien osaamista

Arvioinnin alustavien tulosten pohjalta on laadittu sitouttavan koulu yhteistyön pilottihankkeille seuraavat suositukset kehittämistyön tueksi:

1. POISSAOLOJEN EHKÄISYYN, PUUTTUMISEEN JA SEURANTAAN LAADITTUJEN TOIMINTAMALLIEN KEHITTÄMINEN

Poissaoloihin liittyvien toimintamallien soveltamista koulun tarpeita vastaavaksi sekä niiden juurruttamista koulutasolla tulee vahvistaa

Poissaoloihin liittyvät toimintamallit laaditaan arvioinnin tulosten mukaan usein koskemaan kaikkia opetuksen järjestäjän kouluja tai laajemmin seutukunnallisesti. 13 % opetuksen järjestäjistä ilmoitti, että koulut tekevät omat toimintamallinsa. Poissaolojen ehkäisy ja puuttumisen toimintamalli on keskeinen osa koulujen yhteisöllistä oppilashuoltotyötä. Arvioinnin tulokset osoittavat, että kehittämistä tarvitaan toimintamallien johdonmukaisessa noudattamisessa, henkilöstön perehdyttämisessä ja tiedottamisessa.

Koulupoissaolot ovat monitahoinen ongelma, mistä johtuen myös niiden ehkäisyyn ja puuttumiseen liittyvät haasteet ulottuvat koulun toimintakulttuurista ja opetuksen järjestäjän prosesseista aina monialaiseen yhteistyöhön sekä vanhemmuuteen ja perheille tarjottavaan tukeen. Poissaolojen ehkäisyyn sekä pitkittyneisiin poissaoloihin puuttumiseen liittyviä toimintatapoja kehitettäessä liikutaan niin yhteisöllisen opiskelu huollon, opiskelu huoltopalveluiden kuin oppimisen tukeen liittyvien rakenteiden liitoskohdissa. Poissaoloihin liittyvä toimintamalli tulee kytkeä osaksi koulun toiminnan kokonaisuutta ja sen jatkuva seuranta ja kehittäminen tulee olla selkeästi osa laadunhallintaa. Hyvinvointialueiden aloitus vuoden 2023 alussa muuttaa erityisesti oppilashuoltopalveluiden rakenteita. On tärkeää, että poissaolojen ehkäisyyn ja puuttumiseen liittyviä toimivaksi koettuja rakenteita ja hyviä käytäntöjä viedään aktiivisesti tuleviin toimintamalleihin hyvinvointialueille.

Opetuksen järjestäjien tulee kirjata toimintamalleihin, miltä osin sitä voidaan soveltaa ja muokata vastaamaan kunkin koulun tarpeita ja erilaisia poissaolotilanteita. Yhteiset toimintamallit tukevat yhdenmukaisten käytäntöjen toteutumista sekä edistävät oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia saada tukea. Toisaalta poissaolojen ennaltaehkäisy sekä orastavien poissaolojen varhainen tunnistaminen edellyttävät aktiivista ja suunnitelmallista työtä koulun arjessa.

Toimintamallien juurruttamiseen tulee kiinnittää kouluissa erityisesti huomiota. Kouluissa tulee luoda selkeät käytännöt siihen, miten opettajat, oppilashuollon ammattilaiset ja muu koulun henkilöstö perehdytetään säännöllisesti mallin käyttöön sekä miten toimintamallista tiedotetaan huoltajille ja oppilaille.

Poissaolojen tilastointia ja seurantaa tulee yhdenmukaistaa. Poissaolotiedon hyödyntämistä oppilaiden kouluun kiinnittymisen ja hyvinvoinnin tukemisessa tulee vahvistaa

Arviointiaineiston mukaan poissaolojen tilastointia ja seurantaa vaikeuttavat yhtenäisten käytäntöjen ja toimintatapojen puute. Aineistosta käy ilmi, että alle puolet opetuksen järjestäjistä kerää kouluiltaan yhtenäistä seurantatietoa poissaoloista. Arviointiaineisto tuo esiin myös poissaolojen kirjaamiseen liittyviä haasteita, jotka vaikeuttavat vertailukelpoisen, yhdenmukaisen tiedon keräämistä. Esimerkiksi huoltajista jopa viidesosa on arvioinnin tulosten mukaan hyväksynyt oman lapsen poissaolon, vaikka siihen ei olisi ollut varsinaista syytä. 30 % huoltajista on sitä mieltä, että koulun antamia ohjeistuksia erilaisissa poissaolotilanteissa toimimiseen tulee kehittää, joka kymmenes huoltaja ilmoittaa, ettei huoltajille ole annettu ohjeistuksia asiaan liittyen.

Poissaoloja koskevat toimintamallit laaditaan usein opetuksen järjestäjän tasolla. Toimintamalleissa tulee määritellä toimintatavat poissaolotiedon keräämiseksi ja sen hyödyntämiseksi. Järjestäjätasoisien tiedon merkitys tulee jatkossa korostumaan, kun myös oppilashuoltosuunnitelmat tulevien lakiuudistusten johdosta laaditaan opetuksen järjestäjien tasolla.

Läsnäolo koulussa on tärkeä hyvinvoinnin indikaattori. Koululäsnäoloa ja poissaoloa koskevan tiedon merkitys tulee huomioida oppimisen, koulunkäynnin ja oppilashuollon tukea resursoinnissa. Opetuksen järjestäjän tulee yhdenmukaistaa poissaolojen kirjaamisen käytännöt, jotta kerättävä tieto on luotettavaa ja vertailukelpoista. Runsaat poissaolot vaarantavat taustasyistä riippumatta oppilaiden hyvinvointia ja oppimista, minkä vuoksi on tärkeää seurata poissaolojen tai läsnäolon kokonaismäärää. Koulujen tulee antaa huoltajille selkeät toimintaohjeet siitä, miten erilaisissa poissaolotilanteissa tulee toimia.

Poissaoloihin liittyvän toimintamallin toimivuutta tulee arvioida niin koulun kuin opetuksen järjestäjän tasolla ja kehittää siitä kertyneen tiedon pohjalta.

Arviointiaineiston mukaan poissaoloihin liittyvien toimintamallien arviointi ja kehittäminen saadun tiedon pohjalta ei vielä ole systemaattista. Sekä opetuksen järjestäjät että koulun henkilöstö arvioivat, että käytössä oleva poissaolojen toimintamalli on vähentänyt pitkittyneitä poissaoloja vain vähän tai he eivät osanneet arvioida toimintamallin vaikutusta. Toimintamallin vaikutusten arviointia haastaa käytettävissä olevan seurantatiedon puute. Arviointiaineiston mukaan poissaoloista kertyvää tietoa hyödynnetään melko vähän päätöksenteon pohjana.

Toimintamallissa on tärkeää kuvata koulujen ja opetuksen järjestäjien toteuttama palautteen kerääminen sekä tämän pohjalta tapahtuva kehittämisprosessi. Koulujen kokemukset ja niiden keräämä palaute poissaolojen toimintamallin toimivuudesta tulee ottaa huomioon kehitettäessä opetuksen järjestäjän tai useamman järjestäjän yhteistä mallia. Säännöllinen arviointitiedon kerääminen ja mallin kehittäminen tämän pohjalta tukee myös eri toimijoiden sitoutumista toimintamalliin.

Poissaoloihin liittyvää toimintamallia ja sen arviointia sekä arvioinnissa hyödynnettävää tietoa tulee kehittää rinnakkain siten, että kehittämistyö vahvistaa myös kerättävän tiedon laatua ja tiedolla johtamisen prosesseja. Seurantatietoa tulee kerätä myös poissaoloihin puuttumisen toimenpiteistä. Tämä edistäisi poissaoloihin liittyvän toimintamallin arviointia ja kehittämistä ja tukisi omalta osaltaan laadunhallintaa.

Poissaolojen taustasyiden selvittämisen käytäntöjä on täsmennettävä

Poissaolojen taustalla olevien syiden systemaattisessa selvittämisessä on opetuksen järjestäjien, koulujen henkilöstä ja huoltajien mukaan puutteita. Koulujen yhteisöllisten oppilashuoltoryhmien mukaan poissaolojen taustasyiden selvittämisessä hyödynnetään vaihtelevasti kartoitustyökaluja ja muita systemaattisia työmenetelmiä.

Poissaolojen taustalla olevien syiden selvittämisen prosessi on kuvattava selkeästi toimintamallissa. Siinä tulee määritellä, kenen tehtävä tämä on sekä millaisia toimintatapoja taustasyiden selvittämisessä käytetään.

2. KOULUUN KIINNITTYMISTÄ TUKEVAT JA POISSAULOJA EHKÄISEVÄT KÄYTÄNNÖT

Poissaoloja ehkäisevän työn tulee painottua kouluun kiinnittymiseen ja läsnäolon vahvistamiseen

Kyselyihin vastanneet opetuksen järjestäjät ja koulujen henkilöstö arvioivat, että poissaolojen ehkäisemiseen ei kiinnitetä riittävästi huomiota toimintamalleissa. Keskiöön tulee nostaa oppilaan hyvinvoinnin vahvistaminen koulussa sekä lasten, nuorten ja perheiden näkökulman huomioiminen. Jokaisen koulussa työskentelevän aikuisen tulee olla tietoinen omasta toiminnastaan, jolla voi tukea läsnäoloa koulussa.

Poissaoloja ehkäisevän työn näkökulmaa tulee suunnata kohti läsnäolon tukemista, mikä ohjaisi toimintaa ongelmakeskeisestä ajattelusta kohti myönteisiä tavoitteita. Näkökulman kääntäminen poissaolojen ehkäisystä kohti läsnäolon tukemista korostaa koko koulu yhteisön ja kaikkien sen toimijoiden roolia, sillä se koskee lähtökohtaisesti kaikkia yhteisön jäseniä. Oppilaiden kouluun kiinnittyminen, hyvinvointi ja koulun myönteinen vuorovaikutuskulttuuri ovat poissaolojen ehkäisyssä merkityksellisiä tekijöitä. Läsnäolon tukemista korostava näkökulma kiinnittää kouluhyvinvoinnin tukemisen, yhteisöllisen oppilashuoltotyön sekä kiusaamisen vastaisen työn poissaoloja ehkäisevään työhön. On tärkeä nähdä kouluun kiinnittymistä tukeva työ laajasti osaksi osallisuutta tukevaa toimintakulttuuria koulussa. Yhteisöön kuulumisen kokemusten rakentaminen sekä kohtaaminen vaativat aikaa ja tilaa, mikä tulee huomioida myös koulun rakenteita kehitettäessä. Kouluun kiinnittymistä tukevien käytäntöjen kehittäminen edellyttää myös aiheeseen liittyvää osaamista.

Kouluun kiinnittymistä edistävää toimintakulttuuria kehitettäessä on kiinnitettävä huomiota seuraaviin asioihin:

Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen

Henkilöstön vastausten mukaan oppilaiden osallisuuden vahvistaminen tukee merkittävästi kouluun kiinnittymistä. Oppilaiden kokemus osallisuudesta on tärkeää kouluun kiinnittymisen vahvistamisessa. Opetuksen järjestäjien mukaan oppilaiden ottaminen mukaan poissaoloja ehkäisevän toiminnan suunnitteluun on melko vähäistä. Arviointiin kuuluvilla kouluvierailuilla keskusteltiin oppilaiden kanssa koulussa viihtymisestä sekä vuorovaikutuskulttuurista. Oppilaat tunnistavat koulun vuorovaikutuskulttuurissa sellaisia koulun henkilöstön ja oppilaiden väliseen kohtaamiseen ja oppilaiden keskinäiseen vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä, jotka jäävät helposti koulun aikuisilta piiloon.

Kouluissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota oppilaiden osallisuutta tukevien toimintatapojen ja rakenteiden kehittämiseen. Oppilaiden kokemukset ja näkemykset on tärkeä ottaa huomioon kouluun kiinnittymistä tukevien toimintatapojen kehittämisessä.

Kouluun kiinnittymistä tukevat pedagogiset ratkaisut

Arviointiaineiston mukaan kouluun kiinnittymistä osana koulun arkea ja pedagogisia ratkaisuja tulee vahvistaa. Koulujen henkilöstö tunnistaa erilaisten teemapäivien ja yksittäisten ryhmäyttämispäivien merkityksen yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Alustavien arviointitulosten mukaan heikomminkin toteutuvat jatkuva ryhmäyttäminen, oppilaiden kaverisuhteiden aktiivinen tukeminen sekä kouluun kiinnittymistä tukevat opetuskäytännöt.

Koulu yhteisössä on syytä käydä yhteistä keskustelua ryhmäyttämisen jatkuvasta tukemisesta koulun arjessa opetuksen ja muun koulutyön osana. Oppilaiden kouluun kiinnittymisestä ja sitä tukevista pedagogisista ratkaisuista on käytävä säännöllisesti keskustelua koulun henkilöstön kesken, jotta pedagogiset näkökulmat tulevat huomioiduiksi yhteisöllisuuden ja kouluun kiinnittymisen tukemisessa.

Kouluun kiinnittymisen tukeminen ja poissaolojen seuraaminen on otettava osaksi yhteisöllisen oppilashuollon vuosikelloa ja oppilashuoltosuunnitelmaa

Yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen on koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän keskeinen tehtävä. Ryhmä vastaa myös oppilashuollon kokonaisuuden suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista koulussa. Arvioinnin tulosten mukaan oppilaiden koulupoissaolojen ennaltaehkäisy, puuttumisen ja seurannan käsitteleminen yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä ei toteudu säännöllisesti kaikissa kouluissa.

Poissaolojen seuraaminen ja kouluun kiinnittymistä tukevien toimintatapojen suunnittelu ja kehittäminen tulee ottaa osaksi koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa, yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän työskentelyä ja vuosikelloa. Tämä osaltaan edistää koulun suunnitelmallista läsnäoloa tukevaa työtä.

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä tulee kehittää poissaolojen ehkäisyyn ja varhaisen puuttumisen mahdollistamiseksi. Huomiota tulee kiinnittää myös yhteistyön vahvistamiseen poissaolotilanteissa.

Arviointiaineiston mukaan noin neljännes huoltajista on ollut huolissaan oman lapsen viihtymisestä koulussa, lapsen haluttomuudesta mennä kouluun sekä oman lapsen poissaoloista koulussa. Huoltajien näkökulmasta koulussa viihtymiseen vaikuttavat erityisesti opettajien ja oppilaiden välinen vuorovaikutus, riittämätön tuki oppimiseen sekä kiusaaminen, yksinäisyys ja ongelmat kaverisuhteissa. Haastatellut huoltajat korostivat kohdatuksi tulemisen kokemusta ja toimivaa vuorovaikutusta koulun työntekijöiden kanssa.

On tärkeää kehittää kodin ja koulun myönteistä vuorovaikutusta edistäviä toimintatapoja, jotka osaltaan madaltavat kynnystä ottaa yhteyttä kouluun. Läsnäolon merkityksestä koulussa tulee keskustella huoltajien kanssa sekä tuoda esiin poissaolojen seurannan merkitystä oppilaan hyvinvoinnin näkökulmasta. Koulussa viihtymisestä ja poissaoloista on syytä keskustella esimerkiksi arviointikeskusteluissa. Säännölliseen koulunkäyntiin liittyvät ongelmat etenevät usein prosessinomaisesti ja ensimerkit tunnistetaan nimenomaan kotona. Huoltajia tulee kannustaa tuomaan esiin säännölliseen koulunkäyntiin liittyviä ongelmia jo varhaisessa vaiheessa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää luottamuksellisen suhteen luomiseen poissaolojen ehkäisyyn ja varhaisen puuttumisen mahdollistamiseksi. Tärkeää on huomioida huoltajien ja perheiden moninaisuus, jotta voidaan tunnistaa mahdollisia poissaoloihin liittyviä riskitekijöitä ajoissa.

Huoltajille tulee viestiä koulussa käytössä olevasta poissaoloihin puuttumisen mallista ja siitä, mitä erilaiset toimenpiteet tarkoittavat. Oman lapsen haasteet säännöllisessä koulunkäynnissä ovat huoltajille usein erittäin kuormittava ja huolta herättävä asia. Toimintamallista viestimällä luodaan luottamusta siihen, että koululla on käytössään erilaisia keinoja tilanteen ratkaisemiseksi ja apua on saatavissa. Viestimisen lisäksi kouluissa tulisi pohtia, miten huoltajien osallisuutta yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia edistävän työn suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä voisi vahvistaa.

Poissaolojen ehkäisyyn ja puuttumiseen liittyvää osaamista kouluyhteisössä tulee vahvistaa.

Arvioinnin tulosten mukaan opettajien rooli on tärkeä sekä poissaolojen ehkäisyssä että niihin puuttumisessa. Koulun johdon ja opettajien kyselyyn vastanneet kokivat, että opettajat tarvitsivat lisää koulutusta ja työkaluja poissaoloihin puuttumiseen, huolen puheeksi ottamiseen ja huolta herättäviin

poissaoloihin. Arviointiaineiston mukaan tukea tarvitaan myös ryhmäyttämiseen liittyvien toimintatapojen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen.

Luokanopettajien ja -ohjaajien/valvojen tehtäviin kuuluu oman valvontaluokan oppilaiden poissaolojen seuraaminen sekä yhteydenotto kotiin silloin, kun huoli poissaoloista herää tai poissaolojen määrä ylittää toimintamallissa määritellyn tuntimäärän. Luokanopettajan ja luokanohjaajan/-valvojan roolin ja tehtävän määrittely kouluun kiinnittymisen tukemisessa ja poissaolojen ehkäisyssä tulee täsmentää. On myös tärkeä kiinnittää huomiota siihen, että nuorten kohtaamiseen ja tähän liittyvään osaamiseen on saatavissa riittävästi tukea kaikille koulu yhteisön jäsenille. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota luokanopettajien ja -ohjaajien osaamisen vahvistamiseen sekä heidän työtään tukeviin rakenteisiin koulun kiinnittämisen tukemisessa sekä poissaoloihin puuttumisessa. On myös varmistettava, että heille on tarjolla riittävästi tukea monialaiseen yhteistyöhön sekä työkaluja, jotka helpottavat huolen puheeksi ottamista sekä huoltajien kohtaamista.

3. POISSAOLOIHIN PUUTTUMISEN KOHDENNETUT JA INTENSIIVISET TOIMENPITEET

Poissaoloihin puuttumisen toimintatapojen kehittämisessä tulee huomioida laajasti koulun ilmapiiriä ja yhteisöllisyyttä edistävät käytännöt, oppilaan hyvinvoinnin tukeminen sekä oppimisen tukeminen. Monialaisen yhteistyön toimintatapoja ja käytäntöjä tulee selkeyttää.

Kouluilla on arviointiaineiston mukaan käytössä erilaisia poissaoloihin puuttumisen toimintatapoja. Koulun toimijat toivoivat selkeyttä monialaisen yhteistyön toimintatapoihin sekä eri toimijoiden rooleihin. Huoltajat ja oppilaat korostavat oppimisen, opetuskäytäntöjen ja oppimisen tuen yhteyttä viihtymiseen ja hyvinvointiin koulussa.

Poissaoloihin puuttumisen toimintatapoja kehitettäessä tulee kiinnittää huomiota siihen, miten koulun opetusjärjestelyt pystyisivät tukemaan niitä oppilaita, joilla on paljon poissaoloja. Monialaisen yhteistyön toimintatavat sekä eri toimijoiden roolit tulee määritellä selkeästi. Samoin on tärkeä varmistaa, että tiedonsiirtoon liittyviin toimintatapoihin on tehty täsmälliset ohjeistukset.

4. SITOUTTAVAN KOULUYHTEISÖTYÖN KEHITTÄMISTYÖHÖN LIITTYVÄT SUOSITUKSET

Opetusvelvollisuuden sitomattomien työntekijöiden työn tavoitteita ja tehtäväkuva tulee täsmentää

Arviointiaineiston mukaan sitouttavan koulu yhteisötyön kehittämisessä työskentelee opetusvelvollisuuteen sitomattomia kasvatus- tai sosiaalialan työntekijöitä lukuisin erilaisin nimekkein ja erilaisin koulutustaustoin. Näistä työntekijöistä on käytetty kehittämisessä nimitystä kouluvalmentaja. Opetusvelvollisuuden sitomattomien työntekijöiden toimenkuvien tavoitteet ja työmuodot vaihtelevat alueellisesti ja koulukohtaisesti, eivätkä heidän toimenkuvansa ja roolinsa koulu yhteisössä ole riittävän selkeitä. Puutteita on myös näiden työntekijöiden roolin ja työn sisältöjen kuvaamisessa koulun yhteisöllistä työtä ohjaavissa asiakirjoissa, kuten koulun lukuvuosisuunnitelmassa ja oppilashuoltosuunnitelmassa.

Pilottihankkeita toteuttavien opetuksen järjestäjien on selkeytettävä opetusvelvollisuuden sitomattomien työntekijöiden työn tavoitteita ja tehtäväkuva. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota näiden työntekijöiden työn asemointiin suhteessa oppilashuollon ammattihenkilöihin ja opetushenkilöstöön. Opetusvelvollisuuden sitomattomien työntekijöiden roolista koulu yhteisössä tulee käydä yhteistä

keskustelua niin opetushenkilöstön kuin oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa, jotta yhteisöön syntyy yhteinen ymmärrys yhteistyön keskeisistä sisällöistä ja työtavoista. Opetusvelvollisuuteen sitomattomien työntekijöiden työn tuloksellisuuden vahvistamiseksi on tärkeää, että toimenkuva ja keskeiset työmuodot kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja/tai koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan.

Opetusvelvollisuuteen sitomattomien työntekijöiden tehtäviin kuuluu arviointiaineiston mukaan sekä koko kouluyhteisön hyvinvointia edistävää yhteisöllistä työtä että kohdennettua työtä, joka keskittyy erityisesti sellaisten oppilaiden tukemiseen, joilla on ongelmia säännöllisessä koulunkäynnissä. On tärkeä huolehtia siitä, että tämä kohdennettu työ toteutetaan koulussa suunnitelmallisesti ja huomioiden toimenkuvan hallinnolliset rajoitukset sekä rajapinta oppilashuollon palveluihin.

Opetusvelvollisuuteen sitomattomien työntekijöiden toimenkuvien tavoitteissa korostuvat oppilaiden kohtaaminen ja läsnäolo koulun arjessa. Vastausten mukaan kolmasosassa niistä kouluista, joissa kyseistä henkilöstöresurssia on käytössä, tämä resurssi on jaettu usean koulun kesken. Työn tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta toimenkuvan jakaminen usean koulun kesken on haasteellista. Sitouttavan kouluyhteistyön piloteissa on syytä pohtia opetusvelvollisuuteen sitomattoman henkilöstöresurssin kohdentamista tuloksellisen työn edellytysten varmistamiseksi. On tärkeä varmistaa, että näissä tehtävissä on riittävästi mahdollisuuksia koko yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen ja oppilaiden kohtaamiseen.

Oman ryhmän tunnit tulee kiinnittää osaksi koulun arkea ja opettajien osaamista

Sitouttavan kouluyhteistyön avustuksen yksi käyttökohteista ovat olleet oman opettajan pitämät tunnit, joiden tavoitteena on tukea muun muassa ryhmäytymistä sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tunteja toteutetaan monissa pilottihankkeissa laajemmin vasta lukuvuoden 2022–2023 aikana. Arvioinnin ensimmäisessä vaiheessa kerättiin avokysymyksillä kokemuksia niistä kouluista, joissa oman ryhmän tunteja on jo pidetty. Vastausten mukaan oman ryhmän tunnit nähtiin tärkeänä mahdollisuutena vahvistaa luokan ryhmäytymistä, oppilaiden osallisuutta ja äänen kuulemista sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Haasteena esiin nousi erityisesti ajan löytäminen tuntien toteuttamiseen. Vastauksissa nostettiin myös esiin tuntien suunnittelun vaatiman suunnitteluresurssin riittämättömyyttä sekä opettajien valmiuksia ryhmäyttämiseen ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen.

Oman ryhmän tuntien toteutuksessa tulee huomioida tunneille määriteltyjen tavoitteiden sekä tuntien toteutustapojen kiinnittäminen osaksi koulun arkea ja opettajien osaamista. Opettajien osaamista tähän liittyen tulisi myös vahvistaa.